

*Mohli bychom říci,
že všechna stáří jsou
nebezpečná pro
všechny lidi v tomto
nebezpečném životě,
ježž žijeme.*

*Uvažujeme o tom,
že lidský život v této chvíli
a této hynoucí planetě
je nanejvýš pouhou epizodou,
tak krátkou jako sen.*

*“Nebezpečné stáří”
Logan Pearsall Smith*

Foto: Hruboskalsko, Marie Okrouhlá (*)

Vážené posluchačky, vážení posluchači,

končí další kalendářní rok, ale akademický rok pokračuje a zatím nebylo potřeba řešit problémy s výukou a přednášky probíhaly v učebnách, tak že se naši posluchači mohli opět setkávat. Doufejme, že se i příští rok vydaří.

Časopis se nese především v duchu vánočním a dočtete se, jak se slavili Vánoce dříve u nás i v cizích zemích.

Přeji Vám klidné a radostné prožití vánočních svátků a šťastné vykročení do nového roku

Vaše

Anna Luďková

Obsah

❄️ <i>Aktuality z naší U3V</i>	2
❄️ <i>Čriepky spoza hranic</i>	3
❄️ <i>Príspevky našich posluchačů</i>	5
❄️ <i>Zajímavosti</i>	12
❄️ <i>Zábavný koutek</i>	16

❁ *Aktuality z naší U3V*

❁ Čriepky spoza hraníc

Bohatý december

Mnohí mi iste dáte za pravdu, že tento posledný mesiac roka je nositeľom nielen niekoľkých prívlastkov, ale aj mnohých legend, viacerých zvykov, zachovalých tradícií a vyznačuje sa neopísateľnou atmosférou.

Začína sa štvortýždňovým obdobím pokoja, rozjímania, dobročinnosti a upokojenia – adventom. Končí krásnymi sviatkami pokoja, viery a mieru a nakoniec aj mnohokrát „bujarými“ oslavami posledného dňa roku, či začiatku nového roku.

Zo všetkých mesiacov roka má možno až „najnapínavejší“ priebeh. Aj keď má december 31 dní, mnohým sa zdá aj ako najdlhší mesiac už len preto, že sa poniektorí nevieme dočkať niektorých jeho zaujímavých dní opradených rôznymi zvykmi a tradíciami a nakoniec aj sviatkami a oslavami. Koniec koncov sa o ňom dá aj povedať, že je to nielen „sladký“ mesiac, ale aj mesiac tradičných vianočných a novoročných pokrmov a nápojov.

Okrem iného december je aj mesiacom niekoľkých zaujímavých patrónov a magických symbolov. Tak poďme si niektoré z nich v krátkosti pripomenúť.

Hneď na začiatku mesiaca /4. 12./ je deň **Sv. Barbory**.

Tento deň majú mnohí z nás spojený s rezaním halúzok z čerešní a višní, ktoré si nechávame vo váze s vodou v teple domova napučať a čakáme, že pekne zakvitnú a ozdobia interiér nášho domova „zakvitnutými“ Vianocami.

Táto stará ľudová tradícia „barboriek“ sa pravdepodobne odvinula od rituálu „ľúbostnej mágie“ z legendy o dievčine „Barborke“, ktoré bola väznená vo veži, kde pestovala halúzku z čerešne a ktorá v deň jej popravy vykvitla. Sviatok tejto jednej z kresťanských mučeníčiek bol pre našich predkov spojený s dievčenskou nevinnosťou, ale i s veštibami.

Naši predkovia verili, že dievčatá, ktorým konáriky do Vianoc rozkvitnú, sa do roka vydajú. Ak halúzky pekne zakvitli, bol to aj prísľub bohatstva.

Deň sv. Barbory bol dôležitý aj pre baníkov, bola ich patrónkou. Baníci často do upravených otvorov a výklenkov v podzemí banských chodieb dávali sošky alebo obrázky sv. Barbory, aby ich ochraňovala a v mnohých mestách na Slovensku i v Čechách sa tradične konali oslavy a slávnostné omše venované ich ochrankyni. Isto iste si mnohí z Vás uvedenú tradíciu uctievania sv. Barbory baníkmi spomenuli aj rozprávkou „Dařbuján a Pandrhola“.

O dva dni po sv. Barbore je deň **Sv. Mikuláša /6. 12. /**, ktorý je patrónom detí, pričom v mnohých krajinách pretrváva aj tradícia *obdarovania sa navzájom*.

Tradícia obdarovania vznikla z legendy o Mikulášovi z Myry, alebo sv. Mikulášovi, ktorý sa preslávil tým, že trom chudobným sestram pomohol z ťažkej biedy tak, že sa vkradol do ich domu v noci a každej zo sestier dal do mešca peniaze, ktoré im pomohli zmeniť život. Vďaka tomuto sa so Sv. Mikulášom v mnohých krajinách viaže tradícia rozdávania drobných darčiekov a tento ľudový zvyk pretrváva dodnes.

Sväto mikulášsky zvyk obdarúvať v tento deň deti, vznikol v Holandsku.

V našich „končinách“ dodnes pretrváva krásny zvyk, v ktorí mnohé deti veria, že vďaka tomu, ak celý rok poslúchali, aj k nim Mikuláš zavíta v tradičnom čase a do vyleštenej čižmičky, či zavesenej mikulášskej „ponožky“ im niečo nadelí. Kedysi v minulosti funkciu plnenia čižmičiek rodičmi zastúpil Mikuláš aj so svojimi pomocníkmi – čertom a anjelom -, ktorý putoval od domu k domu a každému dobrému dieťaťu nosil darčeky. V súčasnosti si službu „Mikuláša“ dokonca možno objednať cez internet a vybrať si službu z „mikulášskej“ ponuky. Aj firmy pre deti svojich zamestnancov často organizujú mikulášske rozdávanie darčiekov. V súčasnosti sa tradícia mikulášskych darčiekov rozšírila aj do nemocníc, detských domov, ba dokonca aj do domovov pre seniorov.

Sedem dní po Sv. Mikuláši je deň **Sv. Lucie** /13. 12./, ktorá je symbolom spájania protikladov. Jej sviatok pripadá na slnovrat, kedy sa noc začne znova meniť na deň, preto je aj symbolom svetla a je patrónkou slepých. Pranostika na Luciu veští, že Lucia noci upíja, ale dňa nepridá.

V našich končinách boli Lucie spájané s bosoráctvom a zlou mágiou. V iných krajinách sa sviatok sv. Lucie vnímal oveľa pozitívnejšie ako u nás. Považovali ju za nositeľky svetla a napr. v Taliansku sa v tento deň konali procesie na jej oslavu. Naši predkovia so sviatkom svätej Lucie spájali množstvo zvyklostí a obradov, mnohí gazdovia si od tohto dňa dokonca pripravovali predpoveď počasia pre budúci rok. V mnohých rodinách sa večer na Luciu pojedal cesnak, ktorý ich mal chrániť pred zlými silami. Aj u nás doma u rodičov bolo tiež zvykom dať si hrianku s cesnakom nie kvôli zlým duchom, skôr kvôli tomu, že cesnak je zdravý a to dodržiujeme až dodnes. Mne sa s Luciou spájajú milé spomienky na detstvo resp. na pubertu. V škole s dievčatami sme sa dohodli, že si na Luciu na 13 kúskov papiera napíšeme 13 mien chlapcov, ktorí sa nám páčia a na Štedrý večer takto „odhalíme“ meno svojho vyvoleného. Každý večer sme spálili 1 papierik s menom, ale nesmeli sme vidieť, aké meno je tam napísané. Nakoniec na Štedrý večer zostal iba jediný papierik. Pred Štedrovečernou večerou sme sa mohli pozrieť a prečítať meno, ktoré ostalo na tom poslednom papieriku. Dnes si už nepamätám, aké mená tam bolo napísané a vlastne ani neviem či mi tá predpoveď vôbec vyšla. Ten adrenalín, že rýchlo potajomky som musela spáliť jeden papierik, aby som nebola "trápna" pred rodičmi a súrodencami, však stál za to.

Do našich domovov december rok, čo rok vnáša čaro, magickú silu na šírenie pokoja, dobra a množstva vďaky. Je to mesiac nádeje a pozitívnych maličkostí. Určite si mnohí z nás pred začiatkom decembra pripravili plán príprav na Vianoce a tak si sami pomohli zmenšiť zhon okolo nákupu darčiekov, upratovania, pečenia a chystania vianočných dobrôt. A čo s ušetreným časom? Určite mnohých zlákajú vianočné koncerty, atmosféra a vôňa vianočných trhov, či rôzne cirkevné predvianočné sviatostí.

Autor:

Ing. Anna Frličková

Študentka U3V pri ŽU v Žiline

Vysvetlivky :

halúzka – vetvička...čerešne – třešně...mučeníčka – mučednice...hrianka-topinka

❁ Příspěvky našich posluchačů

Kaple Narození Páně, Horní Lysečiny

Vzpomínám na ten dlouhý letní výlet z Horní Malé Úpy po Pomezním hřebeni do Maršova, na který mne toho léta pozvali kamarádi. Neotřelé výhledy na Sněžku i do Polska, krásná příroda, minimum turistů. Východ Krkonoš není tolik navštěvovaný jako jiné partie hor.

Už jsme sestupovali lesem pod Lysečinskou boudou, když nás kamarád upozornil na nenápadnou nově vypadající kapličku a začal vyprávět její historii:

Kapli Narození Páně postavili někdy po roce 1877 hospodáři ze sousední chalupy Johann Kneifel s manželkou Theresií. Sloužila nejen k modlitbám, ale někdy ji údajně společně se sousedy využívali i jako hospodu. Neví se, komu byla za ❁

svěcena a tak se jí říkalo podle majitele. Po válce byli tito hospodáři stejně jako i mnozí další sudetští Němci odsunuti. Neudržovaná stavba začala chátrat a zarůstat, až z ní zbyly pouze obvodové zdi...

V devadesátých letech minulého století proběhla z iniciativy místních osadníků finanční sbírka, na které participovali nejen občané, ale i spolky a též např. Správa KRNAPu. Kaple byla nově postavena podle projektu v letech 1995 až 2002. Na zdi kaple byl použit opracovaný lomový kámen. Podlahu nyní tvoří pískovcové dlaždice, střechu pokrývá krytina z břidlice. Dveře a obloukovitě klenutá okna zvýrazňuje bílé omítnuté ozdobné orámování. Interiér chrání vnitřní mříž.

<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/kaplicka-narozeni-pane-na-hornich-lysecinach>

Po dokončení stavebních prací navrhla výtvarnice Květa Krhánková z Úpice a následně s restaurátorkami provedla dech beroucí celoplošnou freskovou výzdobu. Jedná se o náročnou techniku malby do mokré omítky. Barevné pigmenty se ředí vodou a maluje se jimi na čerstvě nanesenou omítku. Po zaschnutí se mezi pigmentem a vápencovou složkou štučky vytvoří chemická vazba a malba se takto napevno zafixuje k podkladu.

V biblickém výjevu narození Ježíška přicházejí k jesličkám z levé strany krkonošští horalé a z pravé strany koledníci z celého světa. Z klenutého stropu se na ně dívá 27 svatých a andělů. Takové dílo nemá v posledním půlstoletí v Krkonoších obdoby.

Ohromeni obdivujeme nádherný interiér. Je to úžasné dílo. Snažím se udělat pár fotek, ale příšeří interiéru a mříž u vstupu mne v tom omezují... Chvilku ještě spočineme, máme však před sebou ještě kus cesty a musíme už pokračovat. V duchu děkuji všem těm bezejmenným obětavým lidem, kteří se na obnově podíleli...

Krkonoše

Krkonoše

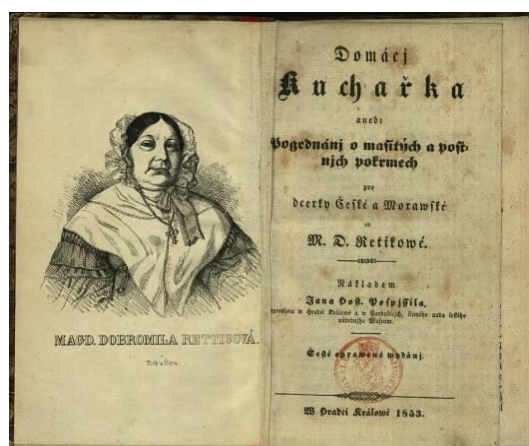
ad (* ještě pár odkazů o Hruboskalsku k fotografii na titulní straně Blogu
<https://obechrubaskala.cz/turistika/skalni-mesto/>
<https://obechrubaskala.cz/turistika/prirodni-zajimavosti-v-okoli-hrube-skaly/>
<https://obechrubaskala.cz/obec/info/>

(mo)

Kuchařka Rettigová na Vánoce místo kapra vařila hlemýždě

Pochoutka, která by podle slavné autorky kuchařských knih neměla na vánočním stole chybět, to byli vánoční hlemýždě. Ti byli tehdy známým a zejména v období půstu poměrně častým jídlem. Pro kuchyni tento pokrm objevili mniši. Hlemýždě si mohli snadno nasbírat i chudší lidé, nebylo to tedy jídlo jen labužníků. A jak šneky připravovala sama Magdalena Dobromila? Můžete sami vyzkoušet podle jejího receptu ze slavné Domácí kuchařky:

Nadívání šneci

Kopu šneků zavři do prázdné místnosti – nejlépe dlážděné, kde je ponecháš o hladu několik dní, aby se dobře vyčistili. Uvař šneky v slané vodě, pak je vyndež z domků, uřež ocásky, přemej je v soli, očisti je patřičně a nech je buď v rybě, aneb je-li to v den masitý, v hovězí polévce ještě vařit, aby lépe změkli – domky vymyj v soli a nech je vysáknout. Pak dělej nádivku: na kopu šneků utři půl libry másla a půl libry rozetřených a čistě přemytých sardelů, dej k tomu z půl citronu drobně krájenou kůrku, trochu květu, asi 2 neb 3 stroužky se solí dobře utřeného česneku, trochu majoránky a strouhané žemličky tolik, co za dobré uznáš, aby patřičná nádivka byla. Pak dej do domků vespod vždy kousek nádivky a jednoho šneka a vyplň zase domek nádivkou tak, až jsou tak jako prve doplněné. Tak do nich nalij té polévky, co se v ní šneci vařili, a podlij je tím: nech je asi čtvrt hodiny v troubě trochu opéct a dej je na stůl. Taktéž se můžou i na rošt, na takový, již k tomu cíli s důlkami zaopatřený, plech dát a na uhlíčku opéci nechat; lépe jest ale, když trochu omáčky pod nimi.

Já je zkoušet nebudu, zůstaneme u kapra se salátem. A ať už budete experimentovat nebo zůstanete u vašich tradičních pokrmů, přeji vánoční pohodu a dobrou chuť...

(NB-převzato z www.tvujdum.cz)

Vánoční zvyky

Ráda luštím křížovky a v tajenkách se často dozvídám mnoho zajímavého. Třeba právě o vánočních zvycích v jiných zemích. Vybrala jsem Island a Mexiko a vánoční tradice jsem doplnila o pro nás nezvyklá slavnostní jídla.

Vánoce na Islandu

Na Islandu 13 dní před Štědrým dnem začíná z jeskyní v horách sestupovat třináctka vánočních tovaryšů. Jsou to škodolibí mužičci s vtipnými jmény, která jim byla přidělena podle jejich špatných zvyklostí a přečinů – Práskač dveřmi, Zloděj svíček, Vylizovač hrnců, Šmírák v okně... (další jména se mi nepodařilo zjistit, ale jistě některá vymyslíte sami). Sice lidem ztrpčují život, ale hodným dětem nechávají za okny dárky, těm zlobivým pak brambory – uhlí se totiž na Islandu netěží.

Vánoce na Islandu jsou neodmyslitelně spojovány s „Vánoční kočkou“ - Jólakötturinn. Tato obrovská černá a zlomyslná kočka je známá z islandského folklóru již po staletí. Slídí u lidských obydlí po celém ostrově, aby si odnesla ty, kteří mezi dárky nenašli žádné „měkké“ balíčky. Kočičí vánoční legenda má prozaický původ - tuto hrozbu používali dříve islandští farmáři, aby popohnali své dělníky ke

zpracování veškeré vlny získané na podzim ještě před Vánoci. Ti, kteří se na práci podíleli, dostali za odměnu právě nové oblečení (většinou vlněný svetr), ale ti, kteří práci nestihli, nedostali nic, a tudíž mohli být vhodnou kořistí pro zlou kočku. „Měkké“ dárky jsou na Islandu dodnes populární a vyhledávané.

Také vánoční pokrmy se od našich liší.

V minulosti Islandané v zimě neměli, co se týče jídla, moc na výběr, avšak na Vánoce bylo důležité, aby jídlo bylo čerstvé a bylo ho co nejvíce. V čase, kdy země byla katolická, se před Vánoci dodržoval půst, bylo zakázáno jíst maso. Tato tradice přežívá dodnes už jen po jídáním **fermentovaného rejnoka** 23. 12. **na den svatého Thorláka**. Rejnok při fermentaci získá nepříliš vůdnu vůni, proto se v současnosti často jí v garážích nebo v restauracích. Podává se s vařenými bramborami a jehněčím sádlem.

Štědrovečerní večeře je ve většině rodin dle křesťanských tradic po 18. hodině ve velkém kruhu rodinném. Obvykle se podává divoké ptactvo a vánoční polévka, například langustová (humarsúpa). Místo našeho českého kapra je servírován bělokur, oblíbený je hlavně guláš (rjúpa). V některých domácnostech najdete i pečené husy (Jólarjúpa) nebo papuchálky (lundí). Tradičně se podávají s islandskými bramborami a bešamelovou či houbovou omáčkou. K vánočním pokrmům patří i rýžová kaše s rozinkami, cukrem, skořicí a mandlemi a speciální vánoční chléb (laufabrauð). Některé rodiny večeří uzené jehněčí (hangikjöt) nebo vepřová žebra.

Typický vánoční drink Jólaöl je Appelsín namixovaný dohromady s Maltem. Appelsín je národní islandská oranžová limonáda. Malt neboli Maltextrakt je čistý slad (předtím než začne fermentovat). Vánoční nápoj Jólaöl se na Islandu prodává již rovnou namixovaný nebo si ho lidé mohou namíchat sami.

Svíčky, symbol tradičního ohně, jsou nezbytnou součástí Vánoc. Islandané do výzdoby slavnostní tabule a svíček a svícňů často investují nemalé částky.

Vánoce v Mexiku

V Mexiku se Vánoce slaví většinou pod širým nebem. Začínají tzv. posadas - průvody, které jsou setkáním všech sousedů včetně dětí. Konají se každý večer od 16. prosince – až do Štědrého dne. To, že trvají devět dní, není náhoda. Mají symbolizovat devět měsíců těhotenství Panny Marie. Lidé v rukou drží svíčky, zastavují se u domů a zpívají. Formou písně žádají místní hospodáře o nocleh, znázorňují tak putování Josefa a Marie Betlémem, kde hledají, kam složit hlavu. Po rituálu začíná fiesta, jí a pije se až do noci.

Pro děti je připravena mexická vánoční piñata. Má tvar sedmicípé hvězdy – každý cíp za jednu neřest. Děti ji musí trefit holí, (správně mají mít zavřené nebo zavázané oči), symbolicky tak potírají zlo. Z rozbité hvězdy se sypou hlavně dobroty.

Vánoční večeře není v celém Mexiku jednotná jako u nás ve stylu kapr a salát, ale liší se podle kraje. Na štědrovečerním stole můžete najít krůtu po americkém vzoru, vařené i smažené ryby, mořské plody, ovocné saláty a také **tamales** - mleté maso zabalené v kukuřičném listu vařené v páře. V Mexiku jsou nejpopulárnější tamales vyráběny z vepřového masa, ale plní se i kuřecím a na pobřeží i mořskými plody.

Jistě i vaše Vánoce jsou něčím tradiční, tak si je ve zdraví a pohodě užíjte...

(NB – Chvilka pro luštění a dostupné zdroje)

Divadlo pro kočku

Pomaloučku se blížily Vánoce, a my jsme se ve třídě rozhodli, že na vánoční besídku nacvičíme divadlo. Dostali jsme ve škole jednu sklepní místnost, kterou jsme vyklidili, až tam zbyly jen staré stoly a židle. Potom jsme vymysleli název divadla, „Divadlo pro kočku“.

Vybrali jsme si pohádku O šípkové Růžence, kterou jsme chtěli hrát jako parodii. Nejdříve nás bylo jenom pár třídních nadšenců, ale za pár dní už s námi nacvičovala celá naše třída. Přinesla jsem nějaké kostýmy z domova, ve kterých hrála babička i maminka a teď se nám hodily pro prince i pro další role. Taky tři bílá prostěradla pro tři sudičky a svojí mrkací panenku v zavinovačce po bráškách, která představovala právě narozenou Růženu. Byla to výhoda, bydlet hned vedle školy, když jsme něco zapoměli nebo potřebovali, stačilo vyběhnout z jednoho vchodu do druhého a bylo po problému.

Hrála jsem jednu ze tří sudiček a vzpomněla jsem si na babičku, jak hrála Rosavu ve Strakonickém dudákově a říkala věštbu nad spícím Švandou: „*Libě budou jeho dudy znít, dokavad je bude v lásce mít. Pakli na ně ale jednou zakleje, čaromoc jich pryč se poděje.*“

A tak jsem si stoupla nad spící Růženu - mojí panenku, zvedla jsem ruce jako babička a začala:

„Já ti dávám zdraví princezničko. Buď zdravá, jako česká strava a udržuj si štíhlou linii.“

A to bylo v době, kdy nebyly žádné pořady o stravování, dietách a hubnutí, protože to nikdo nepotřeboval. Buď jsme běhali venku, nebo byli někde v tělocvičně, skoro všichni jsme chodili do Sokola a dělali nějaký sport, a i když jsme jedli porce jako „na pařezy“, nikdo jsme neměli nadváhu. Jak jsem přišla na ty řeči o štíhlé linii opravdu nevím, ale mělo to úspěch. Celé představení jsme hráli v

tělocvičně na vánoční besídce, kde byly skoro všechny děti i učitelé a všichni nám tleskali. Představení se všem líbilo, ale zůstalo, bohužel, jen u toho jednoho. I když jsme se snažili po Vánocích navázat na školní úspěch a nacvičit nějakou jinou pohádku, přišlo jaro a my jsme zase běhali venku a v plném počtu jsme se už nikdy nesešli. A tak skončilo naše „Divadlo pro kočku“, které tak slibně začalo. Z vyklizené sklepní místnosti byla rázem klubovna pro pionýry a my jsme si hráli zase na něco jiného.

Vždyť děti mají pořád plno nápadů, které se snaží uskutečnit a když to nejde, vždycky mají něco jiného v záloze.

Vánoční zvyky včera a dnes

Určité zvyky měly v životě člověka odpradáвна svůj smysl a některé z nich nás provázejí dodnes, zvlášť v čase Adventu a Vánoc. Adventní zvyk byl velmi prostý, a přesto se dochoval až do dnešní doby. Na první adventní neděli, která je časově ustálena na čtvrtou neděli před Štědrým dnem už mívaly hospodyňky doma naklizeno. Začínalo se péct vánoční cukroví, většinou to byly perníčky, které se potom věšely na stromeček. Hlavním znakem Adventu byl adventní věnec z chvojí, na kterém se postupně zapalovaly svíčky. Tak, jak se blížily Vánoce, hořelo na věnci víc svíček a na zlatou neděli už svítily všechny čtyři. Tento zvyk se sice ve druhé polovině minulého století u nás moc nedodržel, ale dnes je opět tady a adventní věnce se usídlily ve většině našich domácností. Kdysi býval adventní čas také časem půstu a očekáváním svaté noci. Lidé se večer scházeli, dralo se peří, vyprávěly se pohádky, báčorky a různé historky ze života a děti i dospělí byli víc pohromadě.

Dnešní Advent je pro většinu lidí jen doba shánění dárků a málokdo z nás dokáže nepodlehnout té změti reklam, která se na nás valí ze všech stran.

Samotné Vánoce bývaly nejkrásnějšími svátky roku. Vůně cukroví, vanilky, jehličí a celá ta zvláštní vánoční atmosféra táhla každým rokem o Vánocích lidi domů. Hospodyňky mívaly plné ruce práce. Všude se uklízelo, peklo, vařilo a čas ubíhal velmi rychle. Na Mikuláše už býval sníh, děti sáňkovaly nebo stavěly sněhuláky a za okno si dávaly punčochu, aby jim do ní Mikuláš něco nadělil. Mikulášská nadílka, to byly většinou jablka a ořechy, křížaly a někde i brambory nebo kousek uhlí, když děti zlobily. Dospělí si řezali třeshňové větvičky barborky, aby jim do Vánoc vykvetly a přinesly štěstí. O Vánocích se doma stavěl betlém, a teprve v 19. století se začaly objevovat ozdobené vánoční stromečky, bez kterých si dnes Vánoce ani neumíme představit. Na Štědrý den se lidé většinou postili a dětem se říkalo, že kdo se postí, uvidí večer zlaté prasátko. Ale málokdo z dětí i dospělých to opravdu vydržel. Štědrovečerní večeře se skládala z devíti chodů. Většinou se jedl houbový kuba, potom rybí polévka, kapr na černo, smažený kapr, jablka, hrušky a ořechy a nesměla chybět ani vánočka a štrúdl. Po večeři se krájela jablíčka, jestli se uprostřed objeví hvězdička. Lilo se olovo do vody, pouštěly se skořápky se zapálenou svíčkou a děvčata házela pantoflem. Nad dveře se zavěšovalo jmelí pro štěstí a očekával se příchod Ježíška, který o Štědrém večeru naděloval dětem pod stromeček dárky. Zpívaly se koledy a koledníci chodili od domu k domu a přáli zdraví, štěstí a boží požehnání. Také se chodilo do kostela na půlnoční mši. Nejznámější je Vánoční mše venkovského učitele Jana Jakuba Ryby, která nás provází o Vánocích dodnes. Po celou historii vánočních svátků se propojoval hmotný svět se světem duchovním. Z našich malířů nejlépe vystihuje vánoční svátky Josef Lada. Z jeho prostých, téměř dětských a ničím nezaměnitelných obrázků na nás dýchne kouzlo zimy a starých českých Vánoc.

A Vánoce dnes? To je ve většině domácností honba za dárky, spěch a reklamy, které už od října útočí na naše city a peněženky. Ale musí to tak opravdu být?

Vánoce u nás doma každým rokem začínají v období Adventu. Velký úklid děláme v předstihu a na první adventní neděli už máme doma uklizeno. Adventní věnec a svíčky za oknem rozsvěčíme s prvním adventním koncertem v televizi. Tou dobou začínáme péct vánoční cukroví, nejprve perníčky, potom pracny, vanilkové rohlíčky a několik druhů lineckého cukroví. Nad vánočními dárky přemýšlím dlouho dopředu, většinou kupuju knížky, cédéčka, filmy a různé drobnosti pro radost. Přeběhne Mikuláš, celý prosinec uteče moc rychle a jsou tady Vánoce. Večer před Štědrým dnem zdobíme stromeček, děláme bramborový salát a pečeme vánočky. Na Štědrý den ráno je celý byt provoněný jehličím, cukrovím a purpurou a ze všech koutů na nás dýchá ta pravá vánoční atmosféra. Posloucháme koledy, do toho se vaří rybí polévka, smaží se kapr a řízky a dopéká se štrúdl. V šest hodin večer se všichni slavnostně oblečeni sejdeme u svátečně prostřeného stolu a za zvuků Rybovy vánoční mše zasedneme k večeři. Po večeři se jdeme podívat, jestli někde neuvidíme Ježíška. Když zazvoní zvoneček, který oznamuje, že Ježíšek už tady byl, běžíme všichni do pokoje, kde stojí rozzářený vánoční stromeček a pod ním plno dárků. Jako malá jsem se nemohla dočkat, až dárek rozbalím a zjistím, co mi Ježíšek nadělal. A když to bylo něco, co jsem si moc přála, byla jsem šťastná. Dnes jsem šťastná, když se mi podaří udělat svým dárkem radost druhým, ale jinak je to stále stejné. Stejně krásná vánoční atmosféra, která nás provází celými svátky.

Ať jsou ty letošní Vánoce pro vás opravdu šťastné a veselé a nastávající nový rok ať prožijete ve zdraví a v pohodě.

Vladana Machiánová

Vědecké pojednání na téma „PONOŽKOŽROUT“

Několik slov úvodem:

Vážený přítel, ve svém životě jsem vyslechla několik přednášek, které se „tvářily“ jako vědecké. Ale skutečnost byla trochu jiná. A tak jsem si řekla, „že by v tom musel být čert“, abych to taky nedokázala. Tak tedy:

Vážený čtenáři, mám před sebou veledůležitý úkol – seznámit vás s Ponožkožroutem.

PONOŽKOŽROUT – latinsky Fusekliosus žrátus je bytost, či kouzlo, které však nikdo nikdy neviděl, nemohu vás tudíž seznámit s jeho fyziognomií, s jeho fyziologickými znaky. Co je ale velmi dobře poznatelné, je jeho činnost. Ta je dána jeho oblibou živit se lidskými ponožkami, podkolenkami, návleky a podobně. Vědeckým bádáním bylo zjištěno, že mu nejvíce chutnají výše jmenované části oděvu, které nebyly alespoň tři dny podrobeny vodní očištění. Vyskytuje se téměř v každé domácnosti, ať už je vícečetná, či v ní žije single osoba. Nesmíme ale zapomenout na jeho hlavní zálibu; pojídá – „žere“ vždy jen jednu ponožku z páru. Náš vědecký tým – i když nedostal žádnou dotaci z Evropské Unie – zkoumal i domácnosti se žijícím subjektem Fusekliosus žrátus, kde již nebyl k dispozici ani jediný použitelný pár. A obyvatelé těchto domácností byli nuceni zakoupit dostatečnou zásobu těchto nezbytných součástí lidského oděvu. A domnívali se, že je velmi pečlivě ukryli z dosahu PŽ (Ponožkožrouta). Leč opak byl pravdou! Zlomyslné vynalézavosti tohoto „tvora“ se projevovaly následovně:

Když PŽ „objevil“ několik nových párů stejných ponožek, které už dříve „požil“, tak zlomyslně rozházal velikosti, napříkla: jemná drobná velikost č. 34 se objevila v páru s velikostí 44!

Když si nositel nebo nositelka připravili na další den nové ponožky či podkolenky a pečlivě je prohlédli; při odchodu do - zaměstnání, školy, na důležitá jednání, za různými pochůzkami – zjistili, že na nejvíce viditelném místě se na ně „šklebí“ díra velikosti pětikoruny!

Také PŽ „věnuje“ svou pozornost pružným lemům ponožek, které zdevastuje tak, že jsou „odsouzeny“ k likvidaci.

Zvláštní oblibu má nyní PŽ v takzvaných nízkých ponožkách, které sahají těsně ke kotníkům. Jeho jediným „zásahem“ jsou také nenositelné.

Závěrem s politováním musím napsat, že náš vědecký tým musel ukončit svůj výzkum následkem toho, že v jejich domácnostech řádili PŽ a nebyl nalezen jediný použitelný pár této důležité části oblečení. A předepsaný dress code nedovoluje přicházet na důležitá vědecká pracoviště bez ... (doplňte si sami).

Děkuji Vám za pozornost.

Věra Voženílková, posluchačka U3V

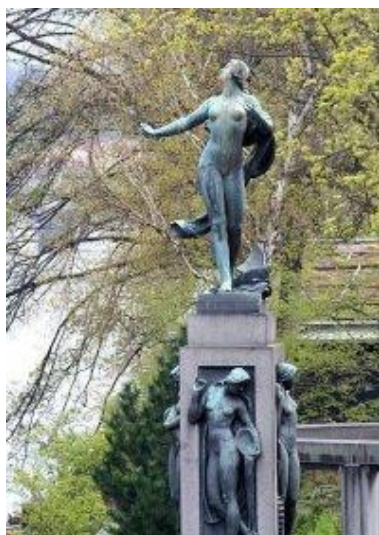
❁ Zajímavosti

Toulky Prahou V

Vánoční čas s sebou nese mnoho pokušení - sváteční jídla, výtečné vánočky či štoly, domácí voňavé cukroví, popíjení punče, grogu, svařeného vína nebo vaječného koňaku – tomu všemu se jen těžko odolává. Abychom se nemuseli lekat pohledu na osobní váhu, vydejme se na příjemnou zimní procházku. Dnes se budeme na našich toulkách zabývat řekou Vltavou.

Řeka, nad kterou kněžna Libuše věštila město, jehož sláva se hvězd bude dotýkat, je dnes po obou svých březích s Prahou neodmyslitelně spojena. V průběhu staletí se měnil tok Vltavy i město kolem ní. Stala se inspirací pro generace skladatelů, spisovatelů, básníků, malířů i fotografů. Nás ale dnes budou zajímat především díla sochařů a jejich umělecké ztvárnění Vltavy. Nebudeme hledat jen u samotné řeky, některé hádanky jsou ukryté i ve vnitřní zástavbě města. Možná jedna procházka nebude stačit, ale to po vánočním mlsání nebude na škodu.

Vydejme se tedy za krásnými ukázkami práce sochařů, na jejichž počátku bylo okouzlení řekou Vltavou...

A

B

C

D

Řešení:

- A** - bronzová plastika Vltavy a jejích čtyř přítoků – Lužnice s kyticí, Sázava s rybou, Otava rýžuje zlato, Berounka s ozubeným kolem u nohou (odkaz na mlýny a hamry v povodí)
autor sochař Josef. V. Pekárek, architekt F. Sander, kameník Palouš, rok 1916
severní část Dětského ostrova, poblíž mostu Legií
- B** - ústřední plastika z celé galerie soch (symbolizují Vltavu a její přítoky)
nejvýše umístěná je socha Vltavy, autor Józsa Novák (20. léta 20. století)
budova pražské vodárny v Praze 4, Podolí
- C** - alegorická pískovcová plastika Vltavy (dnes kopie), dílo sochaře V. Prachnera, kterou spolu s kašnou nechal do zdi zahrádky Clam-Gallasova paláce na Mariánském náměstí zasadit K. V. Clam v roce 1812 (1818)
Vltava drží v každé ruce nádobu symbolizující prameny
Pražané tuto plastiku znají spíše pod lidovým názvem Terezka
- D** - alegorickou sochu Vltavy vytvořil sochař Antonín Pavel Wágner v letech 1891 – 1894
je součástí galerie pěti plastik na rampě před budovou Národního muzea
tři jsou alegoriemi zemí Koruny české, uprostřed stojí Čechie, po stranách Morava a Slezsko
u nohou Čechie leží Vltava a Labe, Vltava vpravo, vylévá vodu ze džbánu, přihlíží putti
voda symbolicky plní tři stupně kaskády kašny pod rampou

(NB, Vltava v bronzu a kameni, věstník Klubu za starou Prahu)

Víte, že

- Karel Chotek z Chotkova a Vojnína (1783-1868) těžce nese, že kvůli zaneprázdněnosti nemůže navštívit před Vánoce všechny blízké, proto jim začne psát tzv. gratulační lístky. Aby byly opravdu na úrovni, první nechá vyrobit v roce 1827 u prvního ředitele pražské Akademie výtvarných mění Josefa Berglera (1753-1829), ale něco tomu pořád schází. Světoběžník Chotek dobře ví, že ke správným evropským šlechticům patří francouzština, a proto ho napadne dodat lístkům prestiž s písmenky PF – zkratkou francouzského „pour féliciter“, tedy doslova „pro štěstí“. Dnes je zkratka naprostou samozřejmostí a málokdo si uvědomuje, že jde o českou specialitu.
- Ve vizuální paměti by nás nejspíš porazili šimpanzi. Když jim při experimentu vědci ukazují obrázek s různě rozmístěnými čísly, okamžitě si zapamatují, kde které leží. A nemusí se na to nijak soustředit, jak bychom se snažili my. Dávné události si zase skvěle pamatují lachtani. Mořští biologové už na konci 20. století – když jim ukážou kartu s určitými symboly, vzpomenu si na ně ještě za 10 let. I lachtany by prý ale porazili delfíni, kteří třeba nejrůznější zvuky, vydávané ostatními jedinci, poznají i za 20 let. Ohromnou kapacitou paměti se pyšní pták ořešník americký. Přesně si zapamatuje polohu až 30 000 předmětů, které si poschovával různě po okolí.
- Paměť má ráda vůně. Při fázi učení použijte výraznější parfém. Když si potřebujete vybavit co jste se naučili, použijte opět stejný parfém a paměť si vůni spojí s informacemi, u kterých jste ji cítili naposledy.
- K většímu prokrvení mozku dochází při žvýkání žvýkačky. Při učení žvýkejte, a když si budete chtít vybavit, co jste se naučili, vezměte si žvýkačku stejné chuti.
- Jistě to znáte, jdete do komory pro cukr, ale jen co projdete dveřmi, netušíte, co jste chtěli. Podle psychologů za to mohou „zavřené dveře“. Pro mozek jsou signálem něčeho nového. Nová místnost, nová kapitola. Stačí se vrátit a paměť naskočí.

ČETBA A KULTURA

Divadlo

Krásný večer s nezapomenutelným zážitkem jsem zažila v Divadle Viola při představení nazvaném **Vyžeňte lvy**. Jedná se o komponovaný pořad sestavený z díla Karla Čapka. Uvědomíte si, že prezentované úvahy, ač byly napsány téměř před sto lety, neztrácejí svou aktuálnost ani v dnešní době. Seznáte, že lze být ostře kritický k vlastnímu národu a přitom neurážet. Částí je i humorná koláž z jasnozřivých apokryfů a dalších neodolatelně vtipných textů tohoto našeho velkého spisovatele. Zasluhu na představení mají hrající, zpívající a tančící Bára Hrzánová, Tomáš Pavelka, Jan Meduna, ze zvukového záznamu Jan Hartl. Skvělý scénář a výborná režie je prací vynikající Lídy Engelové. Jsem přesvědčena, že tato skvělá inscenace bude ozdobou repertoáru Violy v dalších letech.

(zk)

Dale Carnegie, Jak získávat přátele a působit na lidi

Co znamená úsměv o Vánocích

Nestojí to nic, ale udělá mnoho.

Obohacuje ty, jimž platí, a neubírá těm, kteří dávají.

Trvá chvíli, ale někdy se na něj vzpomíná celý život.

Nikdo není tak bohatý, aby se bez něj obešel, a nikdo tak chudý, aby se jím nestal bohatším.

Tvoří doma štěstí, podporuje dobrou vůli v praktickém životě a je pojátkem přátelství.

Je odpočinkem unavenému, nadějí malomyslnému, slunečním světlem smutnému a nejlepším přirozeným prostředkem proti trápení.

Nelze jej však koupit, vyžebrať, vypůjčit ani ukrást, stává se pozemským statkem teprve, až je dán!

A je-li snad v největším ruchu vánočního nákupu některý prodavač tak unaven, že se na vás neusměje, nechtěli byste se usmát na něj vy?

Neboť nikdo nepotřebuje úsměv tolik, jako ten, kdo už nemůže žádný rozdat!

Usmívejte se!

(af)

❁ Zábavný koutek

Kvíz - pokračování z čísla 3/2022

11. Kterému státu patří největší ostrov světa Grónsko?	
Kanada Norsko Dánsko	správná volba:
12. Největší průměrný průtok má řeka:	
Nil Ganga Amazonka	správná volba:
13. Podnebí v Evropě nejvíce ovlivňuje:	
Golfský proud Labradorský proud Kanárský proud	správná volba:
14. Oblast vysokého tlaku vzduchu se nazývá:	
Anticyklona Cyklona cirrus	správná volba:
15. Ve kterém českém kraji leží město Kadaň?	
Ústecký Jihlavský Budějovický	správná volba:
16. Které tři státy leží na ostrově Kalimantan?	
Malajsie, Indonésie, Brunej Indonésie, Thajsko, Malajsie Filipíny, Indonésie, Malajsie	správná volba:
17. Nejvíce ropy se v Evropě těží v:	
Baltském moři Černém moři Severním moři	správná volba:
18. Ozonoféra zabraňuje pronikání	
viditelného záření infračerveného záření ultrafialového záření	správná volba:
19. Zimní slunovrat je na severní polokouli v:	
21.3. 23.9. 21.12.	správná volba:
20. Hlavní město Paraguaye je:	
Quito Lima Asunción	správná volba:

11c, 12c, 13a,14a, 15a, 16a, 17c. 18c, 19c, 20c

Skrývačky

BARVY

Na baru dává číšník hostovi vodku.

Kromě ovce i jehně dává maso.

Každého člověka vábí láska.

Příjemný večer náhle skončil.

rudá, hnědá, bílá, černá

ČÁSTI TĚLA

Sousedova dcera Pavla sypala odpadky do popelnice.

Cestující zdvihla vak a vystoupila z vlaku.

K odklizení sněhu je zapotřebí lopata.

Byla pro něj jen jednou z mnoha.

Koupil si v bazaru kalhoty a kabát.

Je libo kávu?

Štěně zavrčelo a zakouslo se do něj.

Z tohoto podrazu bychom se měli poučit.

vlasý, hlava, pata, noha, ruka, bok, čelo, zuby

Z následujících slov se pokuste odebrat jedno písmenko na libovolném místě tak, aby vzniklo jiné slovo.

Policie
kosa
vrata
říza
lýtko
akcie
matrika
krajka
hříčka
nalej
máslo
růže
molo

čelenka
stojka
housle
placka
mastný
bradla
klapka
branka
dráček
křeč
oběh
stužka
platný

pelíšek
metro
poušť
krajka
kýla
miminka
lampa
akcie
slávka
klid
vlak
kompars
redaktor

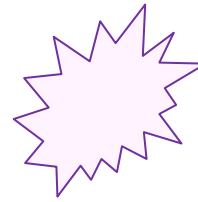
Až budete mít volný večer, zkuste si složit obrázek.

<https://www.jigidi.com/solve/o90ha9aq/>

Na závěr pár vtípků

Učitelka: „Pepíčku, pojd' k tabuli!!!“

Pepíček: „No tak to jsem sám zvědavý, co jste mě naučila.“

„Představ si, mami, Mírek přišel do školy špinavý a paní učitelka ho za trest poslala domů.“

„A pomohlo to?“

„To se ví, dneska přišla špinavá celá třída.“

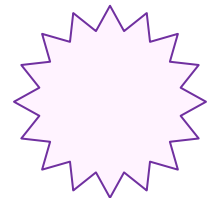
Jeden muž povídá rabínovi:

„Moc toužím žít věčně. Co mám dělat?“

„Ožeň se,“ odpovídá rabín.

„A budu žít věčně?“

„Ne, ale ta touha zmizí.“

Pepíček prosí tátu: „Tati, kup mi buben.“

„Nekoupím, budeš mě rušit při práci.“

Pepíček: „Neboj, já budu bubnovat jenom když budeš spát.“

Potkaly se dvě žížaly.

„Kde máš starýho?“ ptá se jedna.

„Včera ho vytáhli na ryby.“

Hecují se dva lovci:

„Byl jsem jednou v Africe na lovu. Pozdě v noci jsem vyšel ze stanu a proti mně stál lev. Neměl jsem u sebe žádnou zbraň, jen kelímek s vodou na holení, tak jsem ho polil a on utekl.“

Druhý lovec dodal: „Mohu potvrdit, že je to pravda. Já jsem tam náhodou procházel, potkal jsem toho lva, a když jsem ho pohládl, měl ještě mokrou hřívu.“

„Milorde, poplach! Hoří! Hoří jak v kuchyni, tak v jídelně! Co teď budeme dělat?“

„Naobědváme se venku, Jean, Je tam dnes tak krásně.“

Vrátí se Eskymák z lovu a vidí, že jeho iglú je napůl roztáté. Vejde dovnitř a ptá se ženy: „Zase jsi měla zvýšenou teplotu?“

Povídají si dva závislí na chytrých telefonech:

„Hele, nemáš tak trošku pocit, že už přestáváš být sám sebou?“

Ti vývojáři do tebe valí novinku za novinkou a ta, aby sis nepřipadal jako zůstalý blbec, tak všechno sleduješ, stahuješ a aktualizuješ. A potřebuješ to vůbec?“

„Ne, ale oni tě vždycky přesvědčí, jaká je to vymoženost a výhoda, že bez toho nemůžeš žít.“

„Skončíme všichni v blázinci!“

*Šťastný a úspěšný
nový rok*

přeje Klub U3V FF UK

Uzávěrka pro příští číslo je 20. března 2023

Těšíme se na Vaše příspěvky – redakce Klubu posluchačů a absolventů U3V FF UK

Příspěvky zasílejte na e-mail: ff-blogklub@seznam.cz

Praha 10. prosince 2022